

PÁLYÁZAT
A BERLINI COLLEGIUM HUNGARICUM
IGAZGATÓI ÁLLÁSHELYÉNEK BETÖLTÉSÉRE

Can Togay János

2007

Andrássy út 88-90
1062 Budapest
Tel.: +36209721037
cantogay@hu.inter.net

TARTALOM

1. Igazgatási, irányítási, vezetési stratégia terv - Collegium Hungaricum Berlin
2. Beszámoló a pályázó jelenlegi munkjáról

MELLÉKLETEK

1. Rövid önéletrajz, képesítések, publikációk, bibliográfia, filmográfia, egyéb
2. Részletes önéletrajz
3. Egyetemi, főiskolai diplomák
4. Ajánló- és támogató levelek
5. Megjegyzések, kiegészítések

**IGAZGATÁSI, IRÁNYÍTÁSI, VEZETÉSI
STRATÉGIAI TERV
COLLEGIUM HUNGARICUM BERLIN**

MOTIVÁCIÓ

Szakmai és életpályám sajátos kereszteződések hálója. Török szülőktől Magyarországon születtem és eszméltem. Németországban, mégpedig a 60-as évek Lipcséjében nevelkedtem, majd budapesti gimnáziumi és német-angol szakos egyetemi tanulmányaim során folytatódott kulturális öntudatra ébredésem.

Korán és gyakran megtapasztaltam a származás elválasztó és az egymás iránti érdeklődés összekötő és felvillanyozó erejét. Többes identitásúként éltem meg magam mindig: egyrészt kötődtem szüleim származásához, másrészt a magyar nyelven, kultúrán keresztül lettem mind azzá, ami vagyok, harmadrészt a német kultúrán keresztül ébredt fel bennem először a kultúra *per se* iránti érdeklődés. A művészet, mint életstratégia lehetősége kamaszkoromban egy lipcsei ifjúsági színház színjátzójaként merült fel bennem.

Ha azonban az identitást szakmának tekinthetnénk, elmondhatom, a magyar az, amelyiknek, hogy úgy mondjam, megtanultam minden csínját-bínját. Hogy ez mennyiben öröm, és mennyiben nem az, ezt pontosan tudják azok, akik pályázatomat ezen a tiszta, és sok értelemben kompromisszummentes nyelven olvassák, mely közös nyelvünk, és amelyen filmrendezői, filmírói munkásságom mellett költővé is lehettem.

A német kultúra iránti, gyermekkoromban gyökerező mély vonzalmam sokszor eligazított. Gyermek- és kamaszkorom Lipcséjében Goethe volt a kiegyensúlyozottság és a nagyvonalúság jelképe. Az NDK valóságának különös fénytörésében ő volt a németiség és az emberség nagyszabású letéteményese, valami, amit a mindenre rávetülő szörnyűséges buchenwaldi árnyak sem borítottak sötétségbe. A 70-es évek Magyarorszáგában aztán, hasonló, de már a gyerekkor által sem megédesített, az érthetlenségig szűkös légkörben, német szakos egyetemi tanulmányaim során egy sajátos német

filozófus emlékeztetett ismét a gondolati táj nagy láthatására. Martin Heideggerrel kapcsolatos nyelvészeti tanulmányaim annak idején el is vittek Párizsba, ahol egy roppant műveltségű elzászi német-francia professzor, Jean Marie Zemb útmutatásai alapján próbáltam rendszerbe szedni a filozófus nyelvhasználatával kapcsolatos gondolataimat.

Több mint két éves párizsi tartózkodásom alatt az egyetemi város Heinrich Heine Házában olyan nemzetközi tudományos és kulturális közegre találtam, ahol igazán otthon éreztem magam. A kultúráknak és a különbözőségeknek a találkozási pontja, amelyet a szövetségi német kulturális kormányzat párizsi kollégiumában biztosított az ott tanuló ösztöndíjasok számára, váratlanul egy olyan európai ösztársadalom képének reményével töltött el, ahol a különbözőségek egymást gazdagítják, és a hasonlóságokkal együtt közös, sokszínű, nagyszabású és szabad kultúra számára nyitnak teret.

Most, amikor megpályázom a berlini Collegium Hungaricum igazgatói állását, ezeknek az ifjúkori gondolatoknak a valóra váltásához szeretnék a magyar, valamint a német kultúra iránti mély elkötelezettségemtől indítva a magam eszközeivel hozzájárulni.

BERLIN ÉS A COLLEGIUM HUNGARICUM BERLINENSIS

Berlin jelentőségét nem lehet túlbecsülni. A huszadik század európai történelmének legnagyobb fordulói kapcsolódnak ehhez a városhoz, amely most, hogy megszabadult béklyóitól, saját, egyedülállóan ellentmondásos történelmének következményei által hajtva hatalmas léptékű fejlődésen ment és megy keresztül.

A német történelem több évtizedes műtfeldolgozási tapasztalatának köszönhetően ráadásul ez a fejlődés nagyfokú tudatosságról, a kontradikciók dinamikájának tiszteletben tartásáról, a sajátosságok elfogadásáról is tanúskodik. Az újjászülető Berlin nagyravágyó, de mégsem törekszik *tabula*

rasa-ra. Elfogadja és óvja kialakult sokszínű, sokrétegű természetét. És jóllehet Berlin jelentőségét tekintve a legdinamikusabban fejlődő, és mindent egybevéve Londenal együtt a legnagyobb hatósugarú európai metropolis, dimenziói még mindig őriznek valamit a közép-európai szellem szelíden provinciális, emberi léptékeiből.

Berlin külön szféra. Az álmos Brandenburg közepén az újraegyesült Németország legjelentősebb politikai és kulturális projektjeként vibráló, saját lehetőségeit energikusan támogató, világra nyitott, a világot látó és a világot befogadó várossá lett. Egyszerre amorf és funkcionális, hatalmas és áttekinthető. Közép-Kelet-Európa számára egyre jelentősebb, Magyarország számára pedig mindenképpen a legfontosabb, mert legelőbb vonatkoztatási pont.

Tulajdonképpen helytálló volna berlini kultúráról beszélni, mint ahogy New York vagy Párizs is speciális, az ország többi részéből kiemelkedő, külön kulturális egység. Amellett, hogy Berlin a porosz gyökerű német kultúra és tudomány tradíciójának helyszíne és örököse, egyben örököse a század húszas éveinek német és kozmopolita kultúra-virágzásának is. Berlin ugyanakkor örököse a század legnagyobb ideológiai konfrontációjának, majd civilizációs kataklizmájának, és nem utolsósorban örököse és legfontosabb színtere a hidegháborús német és európai megosztottság most már majd két évtizede tartó kulturális és politikai feldolgozásának.

A hidegháborús kettéosztottság egyre múló, de mégis inherens nyomai tulajdonképpen Berlin egyik legkülönösebb tulajdonságára hívják fel a figyelmet. A Janus arcú város egyik arcával kelet, másik arcával nyugat felé fordul. De ezek az arcok a mozdulatlan Janus ábrázolásoktól eltérően nemcsak egymástól elfelé, hanem egymásra is tekintenek. A huszadik század különös örökségeként mintha Európa két felének e találkozási pontja arra lenne

predesztinálva, hogy az egységesülő földrész szellemi fővárosává, Európa két, egymás felé közeledő felének szószólója és képviselője legyen.

És mintha mindez önmagában nem volna elég ahhoz, hogy Berlin különleges európai szerepet nyerjen, a város még számos sajátos tulajdonságával tűnik ki az európai tájképből. A „német gazdasági csoda” indukálta külföldi bevándorlás előbb Nyugat-Berlint, majd mára az egységesülő német fővárost mindenféle gyarmati múlt nélkül is Európa etnikailag és kulturálisan egyik legösszetettebb színhelyévé tette. Az olasz, spanyol, portugál, görög és nem utolsósorban török, kurd bevándorlókat a 80-as években valamint a fal leomlása után az afrikai, észak-afrikai, közel- és közép-keletbeli, dél-amerikai, belső- és délkelet-ázsiai¹ stb. bevándorlók mellett követték a keleti tömbből és a volt Szovjetunióból² érkező migránsok, akik mára mind Berlin integráns – ha nem is minden esetben integrált – részeivé váltak. Berlin tehát ilyen szempontból is Európa legnyitottabb városa. Az európai álm – ha van ilyen, és miért ne legyen? – a gazdasági és kulturális boldogulás toleráns és liberális szimbóluma is.

A város további jellegzetessége, hogy a Német Szövetségi Köztársaság történetének különös, autonóm szigetként Nyugat-Berlin az ifjúsági, alternatív, nonkonformista, kontesztáló életmód Európa-szerte egyedülálló központjává vált. Ez a sajátosság az újraegyesülés óta, Berlin elszigeteltségének megszűntével, és az idők változásával megváltozott jelleggel és súllyal, de még mindig konstituáló eleme Berlin kulturális életének. Nem utolsósorban azért, mert ez az a kultúra, ami a maga módján a leggyorsabban fogadja be és közvetíti a német kultúra fősodra – nevezzük óvatosan ebben a kontextusban Leitkulturnak – felé a várost érő multikulturális hatásokat.

¹ Ne feledkezzünk meg a volt NDK vietnámi, kambodzsai és kubai vendégmunkásairól sem.

² A Szovjetunióból érkező különböző nemzetiségek, közöttük a Volga menti németek mellett, az innen érkező zsidóság egy része képezi Berlin újjáéledő zsidó közösségének alapját is.

És akkor még nem is szóltunk a volt NDK főváros, Kelet-Berlin egykori létének maradandó és az utóbbi időkben újra felfedezésre kerülő, de mindenképpen sűrűn tematizált kulturális örökségéről.

Ebben a hihetetlenül komplex közegben, Berlin történelmének e kivételesen lendületes történelmi pályáján kell az új Collegium Hungaricumnak megállnia a helyét, és a változó Berlinnel, az egységesülésen lassan túljutó, új történelmi horizontok felé induló Németországgal és Európával együtt újradefiniálnia magát.

A COLLEGIUM HUNGARICUM BERLINENSIS ÉS BERLIN

A Collegium Hungaricum eredete a század tízes éveire nyúlik vissza, amikor a németajkú magyar Gragger Róbert fiatal és ambiciózus irodalomtörténészként és hungarológusként a Berlieni Egyetem Európában akkoriban egyedüli Magyar Tanszéke mellett működtetett Magyar Szemináriumából létrehozta a behrenstrassei Magyar Intézetet.

Gragger alapvető célja az volt, hogy Magyarországot kiemelje kulturális elszigeteltségéből, és szinte misszionáriusi elkötelezettséggel, hatalmas elánnal, kiváló szervezőérzéssel látott neki feladatának, amelyről maga is tudta, hogy milyen nagy ívű és távlatos, hiszen nem egyszer hangoztatta, hogy századokra visszamenően és századokra előrelátva akarja Magyarországot kulturális létét Európa számára evidenciává tenni.

A Gragger-féle Intézet meggyőző működése, a tudós egyedülálló kapcsolatteremtő képessége, lényeglátása meglepő gyorsasággal hozta meg gyümölcsét. A kitűzött stratégia célért folytatott szívós, sokrétű és körültekintő kultúraszervezői, tanári munka máig ható fordulatoként Klebelsberg kultuszminiszter támogató utasítására, Becker porosz külügyminiszter és az Intézet baráti körébe szerveződött más német politikai és gazdasági potentátok patronálásával az addigra már a mai Dorotheenstrasseben működő Magyar Intézetből az akkori magyar kulturális elitképzés egyik legfontosabb

intézményét, az első külföldi magyar kollégiumot, a Collegium Hungaricumot hozta létre.

Addigra Gragger, aki „Magyarországot, mint kultúrproblémát egészében akarta megragadni”, az Intézet tevékenységének meglepően széles spektrumot biztosított. A magyarsággal kapcsolatos kutatás és ismeretterjesztés általa hungarológiként definiált tárgykörében „minden propagandaszerű tevékenységtől távol maradva” világította meg a hazánkra vonatkozó kérdéseket „akár nyelvtudományi és történeti, akár jog-, államtudományi vagy közgazdasági, akár irodalmi vagy művészeti téren”.

Gragger érdeklődése messze túlmutatott azonban a magyarság közvetlen határain. Lényeglátóan tudta, ahhoz, hogy Közép- Kelet-Európa egyik „legproblematikusabb népe” iránt felkeltse az érdeklődést, széles kontextusba kell helyeznie annak kultúráját, fel kell mutatnia sajátos kapcsolódási pontjait. Már a Collegium hivatalos megalapítása előtt a Tanszék, majd az Intézet tevékenységi körébe beemelte az ural-altajisztikát, létrehozta a finnugor tagozatot, a finn majd az észti lektorátust, a török nyelvi tagozatot. Így az elszigeteltség egyik okát, a lingvisztikai-etnográfiai problémát tematizálva hátrányból előnyt kovácsolt, hiszen ebben a tárgykörben az Intézet komoly könyvtári anyaga révén kiváló kapcsolódási lehetőségeket kínált Németország és más nemzetek tudósai számára.

Az 1924-es Collegium Hungaricummal a graggeri terv új stádiumba lépett. Most már Magyarország, a magyarság kulturális megismertetésén, európai emancipációján túl, a magyar kollégisták berlini posztgraduális képzése révén az európai műveltség Magyarországra való közvetítését, a „nemzetnevelést” tűzte ki célul. Gragger meggyőződése szerint a Collegium válogatott ösztöndíjasai számára Berlin „óriási nagy enciklopédia”, amelynek gondos felhasználásával olyan emberek nevelődhetnek ki, „akikre az

országnak valamely fontos poszton szüksége van”, és azok így „pezsgő életet” vihetnek a magyar tudományos élet minden körébe.

Majd a Collegium Hungaricum épületének 1926-os bővítése kapcsán született graggeri felvetések is sok tekintetben szinte változatlan módon, zavarba ejtő távlatossággal szólnak mindenkire, aki a mai, régi-új Collegium Hungaricum intézményének, épületének Berlinben elfoglalandó helyén és szerepén gondolkodik:

„Legnagyobb ambícióm, hogy a kollégium mind belső szellemét, mind pedig épületét illetően a lehető legtökéletesebb, legerősebb és a legcélszerűbb legyen... A Collegium átépítése valóságos művészeti esemény lesz, amennyiben a belváros egyik legérdekesebb és legszemélyesebb helyét (azaz a Collegium épületét és környékét) elevenné teszi és bekapcsolja az egyetem és a múzeumok életébe...” Majd Gragger a mai helyzetünkkel sokban meglepően és tanulságosan összecsengve így folytatja: „A kollégium jelentősége csak most fog igazán kibontakozni, hogy a németiség a különböző szerződések és egyezmények megkötése után teljes erővel kapcsolódhatik bele a nemzetközi forgalomba.”

Gragger az épület elkészültét már nem érthette meg, számos értékes terve maradt mindmáig függőben, míg mások, mint a Müncheni Intézet, a Bécsi és a Római Akadémia gondolata már halálát követően hamarosan megvalósult. A Berlini Collegiumot 1945-ig munkatársa, Farkas Gyula vezette.

Semmi sem mutatja jobban a századközép történelmi kataklizmájának intenzitását, mint az, hogy egy ekkora elánnal induló, ilyen perspektivikusan működtetett, és a magyar kultúra számára ennyire kiemelkedő jelentőségű intézmény majd 30 évig egyszerűen a semmivel válik egyenlővé. Azt hiszem, nem tévedek, ha úgy gondolom, hogy ennek az emberöltő ideig ácsorgó

szakadéknak a betemetése, áthidalása még jó ideig meghatározza a Collegium Hungaricum feladatainak egy jelentős körét.

A berlini Collegium Hungaricum kezdeteinek körülbelül 10 éves történetét könnyű összefoglalni. És érdemes is, mert meggyőződésem, hogy Gragger eredeti szándékának, az ott cselekvően felvázolt perspektivikus munka szellemiségének ismerete nélkül nem lehet az azóta eltelt évek kétségtelenül egyre jelentősebb, és évről évre bővülő tevékenységéhez koncepciózusan kapcsolódni.

A Collegium Hungaricum Berlini Magyar Kultúra Háza elnevezés alatti, 1973-as csonka, mert tudományos tevékenységet, saját ösztöndíjas politikát nem folytató, újjáéledése óta több mint háromszor annyi idő telt el, mint a graggeri hőskor. E három évtized erőfeszítéseinek és a történelem fordulatainak köszönhetően az újraalapított Collegium mára a német-magyar kulturális kapcsolatok jelentős intézményévé vált. Ugyanakkor a 90-es években lezajlott mélyreható változások, az ezekhez kapcsolódó német-magyar kulturális egyezmények, és nem utolsósorban Magyarország EU-tagsága óta létrejövő, egyre szövevényesebb magyar-német kapcsolatrendszer mára számos olyan alternatívát kínál, ami az utóbbi két évtizedben folyamatosan módosítja az Intézet hatókörét, cselekvési potenciálját. Ennek fejében viszont a változások egyre táguló kulturális horizontot, az intézményi együttműködések egyre bővülő tárházát kínálják.

Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a 2007-es évben zajló Németországi Magyar Kulturális Évad fesztiválszerű sokszínűsége, az Ungarischer Akzent számos intézményi támogatója, együttműködője, és a Collegium Hungaricum ebben elfoglalt kultúrmenedzseri szerepe. Itt már nem a 70-es évek félhomályos, vasfüggöny mögötti, titkon, pult alatt átnyújtott reményei, nem a 90-es évek kezdeti elbizonytalanodása, vagy az egy vágányon, igaz addig soha nem látott eredménnyel felfutó, Dalos György

segítette magyar irodalmi jelenlét kibontakozása csupán a tét, hanem valóban „Magyarország, mint kultúrprobléma egészében való megragadásáról”, sőt ennek a „problémának” mint az európai összképben újat és inspirálót hozó hozzájárulásnak a nagy ívű hangszerelésben való megjelenítéséről van szó. Stratégiai kísérletről, amely felméri a kapcsolatteremtés, németországi jelenlétünk, a kulturális külpolitika, a szolgáltatás, a prezentáció, az együttműködés, valamint a kulturális finanszírozás új módozatait.

Aki tehát a Collegium Hungaricum vezetésére pályázva azon töpreng, hogy milyen feladatok várhatnak az intézmény új igazgatójára, vagy milyen új irányokat javasolhat az Intézet politikájában, nagyrészt nem tehet mást, minthogy megfelelő alázattal és elismeréssel viszonyul az Intézmény eddigi elvégzett nagyszabású munkájához, sokszínű tevékenységéhez, amelyet különösképpen kiemel az „Öt pozíció – Öt hangsúly” (Ungarischer Akzent) rendezvénysorozatainak fénye.

És mégis, a Collegium Hungaricum új épületének átadásával mindenképpen új korszak nyílik az intézmény történetében, egy olyan korszak, amelyre – meggyőződésem szerint – pontosan illenek Gragger hajdani szavai, miszerint „A Collegium átépítése valóságos művészeti esemény (...), amennyiben a belváros egyik legérdekesebb és legszembeűnőbb helyét elevenné teszi és bekapcsolja az egyetem és a múzeumok életébe (...), a kollégium jelentősége csak most fog igazán kibontakozni.”

AZ ÚJ COLLEGIUM HUNGARICUM

Az új Collegium Hungaricumnak néhány kérdésre mindenképpen választ kell adnia. Ezek egyik része az új épület tárgyi létéhez, adottságaihoz kapcsolódó, és ily módon az Intézet egészét lényegileg is befolyásoló arculati kérdések.

A kérdések másik köre ahhoz a fordulathoz társul, amellyel az Intézet eredeti helyét visszaszerezve mintegy felveheti a Gragger-féle CHB elejtett fonalát. A kérdés, hogy az Intézet kulturális, művészeti, és az ezekhez társuló kultúrmenedzseri tevékenysége mellett ismét folytatja-e, és milyen keretek között 1945 óta szünetelő tudományos misszióját.

Az épületben elszállásolandó ösztöndíjasok problémaköre ugyancsak az Intézet újrapozícionáláshoz, illetve új funkcióinak felvételéhez kapcsolódik. Az új épületet a kialakított szálláshelyek eleve alkalmassá teszik vendégek, kollegisták, ösztöndíjasok befogadásra. Az Intézetnek tehát ki kell alakítania az ösztöndíjasokkal kapcsolatos stratégiáját. A CHB tudományos szerepköre felvétele esetén pedig ennek megfelelő állást kell foglalnia ösztöndíjasok profiljának kérdésében.

Az új Intézetnek e dilemmák megválaszolása során mindenképpen szembe kell néznie saját feladatainak újraszűlyözésével is. Ennek megfelelően ki kell alakítania álláspontját szervezeti felépítésével, reprezentáló és szolgáltató feladatköreivel kapcsolatban is.

Az továbbiakban ezekre a kérdésekre adom meg a saját elképzelésem szerinti válaszokat, és felvázolom az Intézet elkövetkezendő időszakára szóló koncepcionális elképzeléseimet.

GRAGGER INTÉZET

A felsorolt kérdések sorrendjének némiképp elébe vágva leszögezem: véleményem szerint ahhoz, hogy a Berliini Collegium Hungaricum megfeleljen eredeti céljának, azaz elősegítse a magyar kultúra bekapcsolódását a német és az európai kultúra véráramába, feltétlenül szükséges, hogy újra felvállalja a tudományokkal kapcsolatos szerepét és felelősségét. Ugyanakkor tisztában vagyok azzal, hogy az elmúlt évtizedekben kialakult bi- és multilaterális

nemzetközi egyetemi, intézményi tudományos hálózrendszer nagyban kielégíti a magyar tudomány külkapcsolati igényeit, megfelelő nemzetközi keretet biztosít kutatásoknak, publikációknak.

Úgy vélem azonban, hogy a Collegium Hungaricum kiemelt helyszíne lehet egyrészt a német-magyar kapcsolódású különböző tudományágak, illetve azok képviselői találkozásának, egymással folytatott dialógusának. Másrészt a CH tudatos tudományszervezői stratégiával kiváló lehetőséget biztosíthat az egyre fontosabb interdiszciplinaritásnak, valamint a tudomány és a kultúra megtermékenyítő interakciói számára. A specializált tudományos kutatások a nagyközönség számára láthatatlan vagy töredezett jelenlétével szemben a Collegium stratégiai és innovatív hozzáállással ugyanúgy felhasználhatja a tudományokat saját arculati és stratégiai céljaihoz, mint azt teszi jelenleg a művészettel.

Ahhoz azonban, hogy a Collegium egy határozott és hosszú távú koncepció mentén hajthassa végre tudományos profiljára vonatkozó elképzeléseit, az intézményen belül szervezeti biztosítékra, önálló vezetésre van szüksége. A Collegium tudományos részlege így egy közös stratégia alapján és folyamatos dialógusban, de saját kezdeményezésekkel és felelősséggel is alakíthatná tevékenységét. A szervezet vezetője egyben a Collegium tudományos profiljáért felelős igazgatóhelyettes lenne.

A Collegium Hungaricum újrászülető tudományszervezői tevékenysége hangsúlyos arculati elemeként Római Akadémia Fraknói, valamint a Müncheneri Intézet Klebelsberg Intézete mintájára az Intézet igazgatói posztjára pályázva ezennel javaslatot teszek a Berlieni Collegium Hungaricum keretein belül egy Gragger Róbertről elnevezett Intézet megalapítására.

Jóllehet a graggeri örökség és a Collegium Hungaricumok hagyományai jellemzően a társadalomtudományi diszciplínák egy bizonyos

körét képviselik tevékenységükben (történettudományok, levéltári kutatások, néprajz, művészettörténet, kultúrantropológia, régészet és hasonló), javasolom e kör lehetőségei szerinti szélesítését, az interdiszciplinaritásra helyezett hangsúlyokat, valamint a természettudományos alapkutatásokkal, interdiszciplináris kutatásokkal, és az új technológiákkal kapcsolatos kérdéskörök beemelését e Gragger Intézet hatáskörébe.

A Gragger Intézet tevékenységébe bevonja az Intézetben tartózkodó ösztöndíjasokat, időszakos kiadványokban számol be eseményeiről, felügyeli és javaslatot tesz a CH multimédiális tékájának, könyvtárának beszerzéseire, és elsőrendű súlyt fektet tevékenységének a CHB új, hatásos, komoly kiállítású, online portálján való bemutatására, az interaktivitás legmesszebbmenőkig való kihasználására.

A Gragger Intézet tudatosan törekszik a hungarológia, és az ahhoz szorosan kapcsolódó társtudományok (ural-altajisztika, finnugrisztika, turkológia stb.) népszerűsítésére. Kapcsolatot tart a magyar nyelvi lektorokkal, segíti és támogatja munkájukat.

A Gragger Intézet törekszik arra, hogy aktívan részese legyen a német, illetve a berlini tudományos életnek, folyamatosan informálja tevékenységéről a tudományos intézményeket, egyetemeket stb., és minden alkalmat megragad, a velük, illetve az egyéni kutatókkal, és aspiránsokkal való együttműködésre.

A Gragger Intézet természetesen kapcsolatot tart testvérintézményeivel. Közvetíti a magyarországi társintézmények felé azokat a tudományszervezési vagy tudományos tapasztalatait, amelyeket a német tudományos élettel való interakcióiban szerez. Törekszik közös tervek kidolgozására. Konferenciákat, előadásorozatokat szervez, helyt ad német konferenciáknak.

A Gragger Intézet kiemelt feladatának tartja a tudomány népszerűsítésével kapcsolatos tevékenységet. A CH keretein belül már működő tanfolyamokat stb. beilleszti saját tevékenységébe és további pedagógiai avagy andragógiai tevékenységet folytat. Részt vállal pl. a „Lange Nacht der Wissenschaften” tudományt népszerűsítő rendezvényeiben, és közvetíti ezeket Magyarország felé.

Mindemellett, amint ezt a továbbiakban a CH tevékenysége kapcsán többször is hangsúlyozni fogom, fontosnak tartom, hogy a Gragger Intézet szervezte minden tudományos megmozdulása, eseménye, konferenciája stb. azok témáinak, hangsúlyainak, megrendezési módjának PR-értéke elemzésével és ennek megfelelő pozicionálásával történjen. Lényeges továbbá, hogy e rendezvények több kapcsolódási pontot biztosítsanak közvetlenül interferáló művészeti vagy kulturális akcióknak, vagy más, párhuzamosan, de szinergiában zajló eseményeknek.

Alapvető fontosságúnak tartom, hogy az események illeszkedjenek a továbbiakban kifejtésre kerülő „nyílt város, nyitott ház” koncepciójába.

A Gragger Intézethez kapcsolódó további témákat az általános, illetve a tudományos programjavaslatokat tárgyaló pontokban érintem.

Fentiekben a stratégiai terv felépítését némiképpen megtörve a Gragger Intézetre vonatkozó elképzeléseimet ismertettem, mielőtt a CHB-val kapcsolatos általános elképzeléseimet tárgyaltam volna. Tettem ezt azért, mert a Berliini Collegium Hungaricum tevékenységi körében egy tudományos intézet működése olyan fontos változás, amely meglátásom szerint egészíti teszi a CHB eddigi féloldalas működését, és visszakapcsol iniciátorának, Gragger Róbertnek az eredeti elképzeléséhez.

A következőkben rátérek a CHB-val kapcsolatos további alapvető arculati és koncepcionális elképzelésemre.

NYÍLT VÁROS, NYITOTT HÁZ

ARCULATI, SZELLEMI ALAPVETÉSEK

A Berliini Collegium Hungaricum új épülete megjelenésében szerencsésen testesíti meg azt, amit az Intézet egykori alapítója a következőképpen jellemezett: „Legnagyobb ambícióm, hogy a kollégium mind belső szellemét, mind pedig épületét illetően a lehető legtökéletesebb, legerősebb és a legcélszerűbb legyen... Százados múltira gondolok vissza, melyben az intézet gyökerezni fog, századokra gondolok előre.”

Az épületnek a magyar és a német építészet, a Bauhaus legjobb közös hagyományaihoz kapcsolódó arányérzékéről tanúskodó kialakítása valóban feltűnő. Célszerű, visszafogott, ugyanakkor nagyvonalú és nyitott hatást kelt. Harmonikusan illeszkedik építészeti környezetébe és természetesen veszi fel a kapcsolatot közvetlen környezetével valamint az előtte nyíló térrel. A ház a díszterem nagy ablakain át közvetlen átlátást biztosít Berlin legjelentősebb fásorára. Így a nyugalmat sugárzó közvetlen környezettel együtt része Berlin történelmi központjának is. Az épület szomszédságában található Maxim Gorkij Színház, a Német Történelmi Múzeum, a Múzeum Sziget szinte felkínálják magukat az együttműködésre, a Humboldt Egyetem közelsége pedig természetessé teszi az újonnan alakuló Gragger Intézet működését.

Az épület környezeti és építészeti jellemzői az Intézet elsődleges és legfeltűnőbb arculati elemeiként szerencsés módon hordozzák magukon mindazokat az arculati elemeket, szellemi alapvetéseket, amelyet az újrapozícionált Berliini Collegium Hungaricum működését jellemezhetik.

A tradicionális alapokon, korszerű hangszelvényben felépített, arányos, központi helyzetű, környezetével természetesen kommunikáló, nyitott hatású

épület szememben az új CHB elképzeléseim szerinti alapvető tulajdonságait testesíti meg.

E tulajdonságok közül, anélkül, hogy bármelyikükről lemondanék, jelen arculati alapvetésemben a *nyitottságot* emelném ki. Ahogy Berlint, e huszonegyedik századi megújuló várost leginkább nyíltsága, kapcsolatteremtési, befogadói készsége jellemzi, úgy jellemezze az ebbe a városba integrálódó CHB épületét és intézményét a nyitottság, a kommunikációs és befogadó készség.

Nyílt városban nyitott ház – legyen ez a CHB arculati és szellemi alapvetése. Jellemezze működését a minden irányba való nyitottság, programjait a különböző területek átjárhatósága, szellemiségét a múltra, a jelenre és a jövőre való egyazon fogékonyság.

Az épület és környezetével kapcsolatos *nyitott ház* koncepcióm konkrét arculati, térbeli és funkcionális elemeire a későbbiekben még visszatérek. Az elkövetkezendőkben először a „nyílt városban nyitott ház” koncepcionális alapvetéseit vázolom néhány programponiban, amelyek közül egyeseket részletesebben is kifejtek

Mire nyitott elképzelésemben a Berliini Collegium Hungaricum?

- A Collegium mindenekelőtt nyitott arra a városra, amelyben működik. Amellett és azzal együtt, hogy betölti kulturális, tudományos feladatait, része Berlin kulturális életének. Az épület és az Intézet természetes bemutatkozási és működési lehetőséget nyújt a Collegium érdeklődésére igényt tartó, Berlinben születő kulturális iniciatíváknak függetlenül attól, hogy van-e közvetlen magyar kapcsolódási pontjuk. Ez utóbbiakat az Intézet kulturális menedzsmentje szükség és lehetőség esetén saját maga találja meg.

- A Collegium nyitott az anyaországban zajló kulturális és tudományos életre, amelyett tudatosan alakított stratégiával, izgalmas módon közvetít a német közönség felé. Elsőrendű feladatának tartja a magyar kulturális történések azonosítását, a magyar önértelmezéshez való hozzájárulást, a szellemi irányzatok vizsgálatát, bemutatását, ütköztetését, kapcsolódásuk felkutatását a német kulturális életben zajló diskurzushoz, a párhuzamosságok, ellentétek tudatosítását. A Collegium fóruma, agórája akar lenni a magyar önismeret erőfeszítéseinek, berlini arca a magyar kultúrának és tudománynak.

- A CHB nyitott intézményes kapcsolataiban, szoros együttműködésre törekszik a Német Kultúriparral (Kulturbetrieb), együttműködik a Külkapcsolati Szolgálattal (AA), Stuttgarti Külkapcsolati Intézettel, DAAD-vel, a Humboldt Alapítvánnyal, a Szövetségi és Tartományi Kultuszminiszterek Tanácsával, az Oktatási és Nevelésügyi Minisztériummal, a Goethe Intézettel, az Inter Nationes szervezetével stb.

- A CHB nyitott a hagyományra és nyitott a modernizációra. Tudatosan keresi a kulturális múlthoz, a tradícióhoz való kapcsolódási lehetőségeket.

- A CHB tevékenységében Gragger eredeti szándékai és a CHB eddigi eredményei az irányt adók, ugyanakkor a Collegium e hagyományok ápolása mellett tudatában van annak, hogy csak megújulva felelhet meg e mércének, és nyitott a korszerű, kockázatot is vállaló, kísérletező, innovatív intézeti tevékenység kialakítására is.

- A CHB nyitott a német kultúra újra fogékony, úttörő szerepére és közvetíti Magyarországra felé eredményeit.

- A Collegium a „tudomány vagy művészet” prezentációjának dilemmájában szintén a diszciplínák egymás felé való nyitását szorgalmazza.

- A CHB nyitott az üzleti élettel való kapcsolatra. Úgy tartja, az üzleti élet is a kultúra része, és az „arts and business” évtizedes angol gyakorlata értelmében keresi a művészet és az üzlet együttműködési lehetőségeit.

- A CHB nyitott a kulturális idegenforgalom kérdéseire, vállalja és szorgalmazza az egyéb kulturális támogatások elnyerését, a fesztivál intendánsokkal való együttműködést. Propagálja a magyarországi fesztiválokat, a fiatalok számára vonzó „fapados” kulturális eseményeket.

- A Collegium nyitott mind a magyar testvérintézményekkel, mind a Berlinben jelenlevő kulturális intézetekkel való szoros együttműködésre. A 2003-ban alapított „Gemeinschaft Europaeischer Kulturinstitute in Berlin”-nel közösen szorgalmazza évi egy közös rendezvény létrehozását. A Collegium különösképpen nyitott a multipoláris kapcsolatokra, a hármas- és többes rendezvényekre.³

- A Collegium nyitott a magyarországi fesztiválokra, együttműködik szervezőivel, kapcsolatot tart a német fesztivállélettel.

- A Collegium nyitott a magyarországi német kisebbségek önazonosságuk megőrzéséért tett erőfeszítéseire. Felkarolja és támogatja kezdeményezéseiket. Saját maga is kezdeményez a kisebbségeket bemutató művészeti és tudományos rendezvényeket.

³ Jelen pályázatban minden bizonnyal nem mellékes az a tény, hogy személyes életem során számos kultúrával és nyelvvél kerültem szoros kapcsolatba. Török származásom, nyelvismeretem különös értéket jelent egy olyan közegben, ahol a város második legnagyobb kisebbségének török a nyelve, és ezért számos kulturális esemény – ezek között egyre jelentősebbek is – ehhez a kultúrához (is) kapcsolódnak. Angol nyelvtudásom, Franciaországban töltött egyetemi időszakom, francia nyelvtudásom, görögök között való budapesti neveltetésem, feleségem finn származása, Finnországban töltött éveim olyan kapcsolatteremtési lehetőségeket biztosítanak, amelyek mindenképpen megkönnyítik a multipoláris intézeti kapcsolatok, illetve a közös rendezvények létrehozását.

- A Collegium nyitott a Németországban élő szórványmagyarság igényeire, biztosítja nemzeti identitásuk közösségben való megélésének lehetőségét, támogatja kezdeményezéseiket.

- A Collegium különösen nyitott a Németországban legújabb idők óta dolgozó, tanuló, élő magyarokra. Meggyőződésem, hogy ezek a Németországban, illetve Berlinben „elveyülve” élő, jobbára fiatal honfitársaink jelenthetik az egyik legfontosabb kapcsolódást a berlini mindennapok kultúrájához. Az ő igényeik alakíthatják sokban az Intézet mindennapi működését.

- A Collegium nyitott a fiatalokra, minden lehetőséget megragad, hogy a *nyitott ház* elve a fiatalok számára élő valóság legyen. Művészeti és zenei programjain keresztül olyan találkozási, megmutatkozási lehetőséget kínál fel nekik, amelyen keresztül a Collegium részévé válhat a fiatalok által frekventált berlini kulturális színtérnek.

- A Collegium nyitott a német kulturális intézményekkel való együttműködésre. Különösképpen szorgalmazza a szomszédságában levő színházakkal, filmszínházakkal, múzeumokkal való együttműködést, programjaikban való aktív részvételt.

REPREZENTÁCIÓ VAGY/ÉS SZOLGÁLTATÁS

A Collegium Hungaricum Gragger Intézettel bővülő új feladatköre, az ösztöndíjasok megjelenése még élesebben veti fel a kérdést, hogy vajon a 20. századból örökölt nemzeti reprezentáció igénye, vagy az iniciatívákat felkaroló, menedzselő, szolgáltató, koordináló szerepköre fontosabb e az Intézetnek.

Úgy vélem, hogy a Collegium igazi kihívása ez utóbbiban rejlik, nevezetesen abban, hogy észrevegye, számon tartsa, felkarolja, terepet és keretet biztosítson azoknak a kulturális, tudományos kezdeményezéseknek, amelyek minőségükben kiemelkednek az egyre gyarapodó német-magyar kapcsolati tájképben.

Ez a szolgáltatás vagy ha úgy tetszik szolgálat persze önmagában is alkalmas arra, hogy adott rendező elvek mentén folyamatosan élő és dinamikus képet közvetítsen Magyarország kulturális valóságáról. A Collegium azonban az oktatási és kulturális kormányzattal, illetve a Balassi Bálint Intézettel való szoros együttműködésben saját vártájáról olyan sajátos többletet tud biztosítani, amely egy korszerű nemzeti kulturális külpolitika szolgálatába állítható, és amely nem nélkülözi a nemzeti reprezentáció hiteles gesztusait sem.

ÖSZTÖNDÍJASOK

Az új épület átadásával és a Gragger Intézet felállításával a Berliini Collegium Hungaricum visszatál alapításának egyik fő indítékához. Nevezetesen, hogy lehetővé tegye a jövő magyar szellemi elitje számára, hogy az felhasználja a „Németországban felhalmozódott kulturális energiákat, lehetőségeket“.

Az ösztöndíjasok jelenléte alapvető változást hoz a Collegium életébe. Mind a Gragger Intézet, mind a Collegium kulturális részlege ösztönözni fogja egy sok tekintetben öntevékeny kollégiumi élet kialakítását. Segíteni és támogatni fogja az ösztöndíjasok szűkebb és tágabb környezetükben való tájékozódását, és kapcsolatfelvételét a német kulturális élettel. Ugyanakkor együttműködést kínál fel a kollégistáknak a Collegium kulturális, tudományszervezői és szervezeti életének kialakításában. Az Intézetben futó

projektekben való aktív részvételre biztatja őket, a lehetőségekhez mértén renumeráció fejében is. A kollégisták hasonlóképpen részt vehetnek a ház szolgáltatásainak működtetésében és saját kezdeményezésű programok kialakításában.

Gragger szellemében fontos, hogy a Collegium ne csupán fogadó, hanem aktív, alakító szerepet is vállaljon az ösztöndíjasok kiválasztásában, illetve annak eldöntésében, hogy miképpen alakítja tevőlegesen az ösztöndíjasok profilját (Eötvös ösztöndíjasok, Klebelsberg ösztöndíjasok, DAAD, más államközi ösztöndíjak, művészeti ösztöndíjasok). Ennek értelmében a Collegium konzultációban áll a Magyar Ösztöndíj Bizottsággal és annak vezetőjével.

Az ösztöndíjasok fogadásánál a Collegium Hungaricum hagyományait, a Gragger Intézet kialakuló profilját és Berlin adottságait figyelembe véve különös tekintettel kell lenni pl. az írói, fordítói ösztöndíjasokra, történészekre, nyelvészekre, de ugyanilyen hangsúllyal kell fogadni pl. az építészeket, az urbanisztikával, ökológiával vagy az új médiákkal foglalkozó ösztöndíjasokat.

Az ösztöndíjasok fogadásánál ki kell alakítani a rövid- illetve hosszú időre érkező ösztöndíjasok közötti megfelelő arányt. Előnyben kell részesíteni a hosszabb, elmélyültebb munkára érkező, szélesebb körű kapcsolatok megteremtésére és aktív kollégiumi életre berendezkedő ösztöndíjasok fogadását.

Az ösztöndíjasokhoz kapcsolódó feladatkör a magyarországi magánalapítványok, illetve cégek ösztöndíj alapítási kedvének felkeltése. Lépésről lépésre, a kölcsönös előnyök feltérképezésével elébe lehet menni az előbb-utóbb ebbéli szándékában is aktivizálódó hazai tőkének. Az ilyen jellegű kezdeményezésekbe az otthoni partnerintézmények felelőseit is be kell vonni.

Az ösztöndíjasok az Intézet kiadványaihoz, online felületeihez, pl. egy indítandó Gragger Bulletinhoz, adott témakörökben saját cikkekkel járulnak hozzá.

A BERLINI COLLEGIUM HUNGARICUM SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

A Collegium jelenlegi felépítése szerint 13 alapmunkatársat foglalkoztat az Intézet igazgatójától kezdve a gondnokig. A Gragger Intézet megjelenésével és az új épület igényeivel a szerkezeti felépítésnek mindenképpen hangsúlyeltolódáson kell átesnie. Egyrészt biztosítani kell a Gragger Intézet tudományos vezetését a CHB tudományos igazgatóhelyettese személyében, másrészt az új épületen belüli technikai igényeket kielégítendő a szolgáltató személyzet létszámát az igazgatói, menedzseri alkalmazottak rovására kell növelni. Változatlan összlétszám mellett utóbbi szerepkörök összevonása szükségeltetik.

A CHB technikai működésének biztosítása ezen felül szerződéses alkalmazottak segítségével oldható meg. Bizonyos projektek esetében pedig határozott időre megbízott projektmenedzserek – ezek a Ház ösztöndíjasai is lehetnek - segíthetik a Collegium munkáját

A BOARDOK

Gragger Róbert egyik leghatékonyabb intézetfejlesztő eszköze az Intézetet Támogatók Baráti Társasága volt, kapcsolattartó rendezvényei közül pedig a csütörtöki teadélutánok emelkedtek ki, amelyeken a porosz üzleti, politikai és kulturális élet kiválóságai vettek részt. Az ilyen és ehhez hasonló támogatók felbecsülhetetlen jelentőséggel bírnak egy alapvetően közpénzeken működő, több szempontot egyeztető államközi kulturális intézmény életében. Egyrészt olajozottabbá, biztonságosabbá teszik szervezeti működését,

képviselek, segítik kapcsolati rendszerét, súlyt kölcsönöznek kezdeményezéseinek, járulékos forrásokat nyithatnak meg, és nem utolsósorban tanácsaikkal részt vesznek az intézmény stratégiájának finomításában, tevékenységi körének pontosításában.

Ezért alapvetően fontosnak tartom a már meglevő és a még feltérképezendő támogatói körből a Collegium Hungaricum mellett működő 2-2, egyrészt magyarországi, másik részt Németországbeli tanácsadói board létrehozását.

A két nagyboard kis létszámú, reprezentatív, az adott ország jelentős, politikai befolyással, tudással, személyi kapcsolatokkal, tőkével, illetve pénzügyi kapcsolatokkal rendelkező személyiségeiből állna fel.

A nagyobb létszámú német és magyar kisboardok a különböző diszciplínák képviselőiből, a két ország kapcsolatainak ismerőiből tevődnének össze. Ezek feladata a Collegium munkájának véleményezése, programjainak kialakításában való segédkezése.

A nagyboardok és részben a kisboardok személyi összetételére jelen pályázó Konrád Györgytől, Masát Andrásról, Fischer Ádámtól, Esterházy Pétertől, Manherz Károlytól, Kurtág Györgytől és Hazai Györgytől kér sikeres pályázata esetén javaslatokat. A kisboardok (szakmai boardok) összetételéhez a Bólyai Társaságtól, Tillmann J. A-tól, Hegyi Lóránttól, Dalos Györgytől, Müller Péter Ivántól, Petschnig Mária Zitától, Bozsik Yvettől, Mérő Ferencről kér javaslatot, illetve kéri fel őket részvételre a szakmai tanácsadói testületekbe.

A pályázat elkészülte során felmerült egy kimondottan üzletemberekből álló ún. üzleti klub létrehozásának gondolata is.

ÁLTALÁNOS ÉS TEMATIKUS PROGRAMOK

A Collegium Hungaricum jövőjéről gondolkodva a programok, rendezvények kialakításánál alapvetően fontosnak tartom azt az előzőekben már érintett elvet, amely a kulturális, illetve tudományos projekteknél arra törekszik, hogy a megszokott diszciplináris határokat átlépje, interakcióba kerüljön más projektekkel, biztosítsa a komplexitást, a figyelemfelkeltést, az új szempontokat és a szinergiák kialakítását.

Ezen elvek mentén az alábbiakban a komplex tudományos és művészeti programok kialakításnak kiindulópontjait jelzem a teljesség igénye nélkül.

- Kapcsolódás az Akzenthez, a Bipolar hármas témájához: *emlékezéskultúra, normalitás iránti vágy, az utópiák jövője*, ezen belül az *Eurotopia* fogalmának kibontása. Még: *társadalmi utópiák, társadalmi tervek*. A német diskurzus összehasonlítása a magyar diskurzussal.

- Az Interkulturális Párbeszéd 2007-hez kapcsolódó további programok.

- Európai roma kultúra.

- Összművészeti, irodalmi, tudományos tematikus programok, mint pl. Budapest-Berlin, Érzékek Iskolája (érzékiség, szerelem tárgykör, kapcsolatok)

- 2008-as magyar Reneszánsz Év multipoláris rendezvények (magyar-német-olasz-cseh-) Mi a kulturális reneszánsz? Hogyan változik a reneszánsz értékelése a 21. századig?

- A rendszerváltozás 2009-es évfordulója. A magyar nyelv éve.
- „A mások élete” az NDK és a Magyar Népköztársaság – egymás recepciója. Tudomány. Irodalom. Zene. Film. Tárgyi kultúra stb.
- Budapest-Berlin 30-as évek. Zene. Képzőművészet. Film. Tudomány.
- Magyar Avantgárd, neoavantgárd Bécs-Budapest-Berlin-New York + színházi programok
- Essen-Budapest-Isztambul kulturális fővárosok programjaihoz való kapcsolódás⁴
- Generációs programok. Gyerekek a Collegiumban. Collegium a gyerekeknél.
- A magyar innováció története. Ún. sikersztorik résztvevőinek prezentálása egészen a Graphisoftig. Kapcsolódások: Technológia, pop stb.

TUDOMÁNYOS PROGRAMOK

Az itt vázlatosan említésre kerülő tudományos program- kiindulások több helyen is érintkeznek a már előbbieken felsorolt általános és tematikus tervekkel. Kidolgozásuk, illetve a további javaslatok megtétele sikeres pályázatomban esetén a Collegium tudományos igazgatóhelyettesének feladatkörébe tartoznak majd. Természetesen itt is érvényes az igény, hogy a témák a lehető legtöbb kapcsolódási pontot szolgáltassák más jellegű rendezvényeknek. Pl. egy Zsigmond császárhoz kapcsolódó magyar-német

⁴ Fontosnak tartom egyébként, hogy a programokban az Essen-Budapestre szűkülő érdeklődést inkább e hármas mentén képzeljük el. Ez annál is inkább kézenfekvő, mert a törökségnek vannak magyar és német kapcsolódási pontjai, a kelet-nyugati tengely („Orient-Expressz”) több okból is nagy jelentőséggel bír, és egy ilyen téma iskolapéldája annak, hogyan lehet egy bipoláris jelentőségűnek tűnő eseményt a magyar kulturális külpolitika számára aktív módon összeurópai jelentőségű mozgási tereppé változtatni.

vonatkozású konferencia egyik kapcsolódási pontja az olasz-magyar reneszánsz kapcsolatok tárgyalása az olasz testvérintézet közreműködésével, másik kapcsolódás egy képzőművészeti kiállítás vagy zenei esemény.

Álljon itt csupán jelzésként néhány, bővítésre váró, közös érdeklődésre számot tartó német-magyar program:

- A magyar-német barokk. Történelmi, képzőművészeti, irodalmi kapcsolódások.
- Revitalizációs és rekonstrukciós programok, zsidó kultúra Berlinben, Lipcsében, Budapesten.
- A német betelepülések hatása Magyarországra.
- Régészeti konferenciák, urbanisztikai vonatkozások, korszerű várostervezés.
- Pszichoanalízis és politika. Weimar-Bécs-Budapest. Reich-Freud-Ferenczi

Látható, hogy a már felsorolt programpontok is egyből társíthatók a fentebb szereplő általános és tematikus programokhoz, továbbá olyan nagy témakörök alá is besorolhatók mint pl. a Bipolar három nagy témaköre. Ezen a módon egyre komplexebb kérdéskörök következnek egymásból, amelyek sokkal érdekfeszítőbb megvalósítási módozatokat generálnak, mint egy hagyományos előadás sorozat azt követő vitával.

Nem tartom feleslegesnek megismételni, hogy minden program folyamatosan szem előtt kell hogy tartsa a PR- illetve kommunikálhatósági szempontokat. E szempont egyrészt a programokat „élesíti”, másrészt megelőzheti azt, hogy nagy erőfeszítéssel létrehozott, jelentős szellemi

potenciált felvonultató események jelentősebb visszhang és következmény nélkül haljanak el a zsúfolt és színes berlini kulturális életben.

FORRÁSOK

Aa Collegium Hungaricum igazgatói posztjára pályázóként tudomásom van arról, hogy az állami költségvetésben megállapított közpénzeken túli további pénzügyi források nélkül a Collegium Hungaricum működése nem érheti el azt a színvonalat, amelyik új pozicionálásából szinte természetesen a kötelessége. Ezért az Intézet gazdasági igazgatójával minden együttműködés során megvizsgáljuk a kapacitásokkal való részvételek lehetőségét, hogy így is javítsuk az Intézet tevékenységének határfokát.

Természetesen ezen túl hazai és EU-pályázatokon való részvétellel, valamint a kultúrszponzoringra kapható cégekkel (pl. Magyarországon működő német többségű cégek) is felvesszük a kapcsolatot. Mindenképpen többforrású projektek létrehozása a cél, és ehhez megválasztásom esetén az új Ház minden adottságát igénybe óhajtom venni.

PR -STRATÉGIÁK

A legjobb program is felesleges, ha nem tud róla senki. A Collegium elsőrangú feladata Berlin kulturális életében való részvétel. A programok kivitele a házból, más, mediálisan erősebben beágyazott intézményekkel való együttműködés erősítheti az Intézet publikus jelenlétét. Ilyen volna szerencsés esetben pl. a Gorkij Színházzal való együttműködés is.

Ugyanakkor, mint ahogy már utaltam rá, a fiataloknak kedvező központ, találkozási hely, megjelenési lehetőség kialakításával a Collegium mint *nyitott ház* híre lábra kaphat. Stratégiai az az elgondolás is, amit egyébként legkonceptiózusabban eddig Bogyay Katalin valósított meg Londonban, hogy a Collegium elsősorban nem feltétlenül csak magyar vonatkozású, hanem elsősorban érdekes és értékes produkciókkal jelenjen meg

a kulturális piacon. A Collegium Hungaricum e tapasztalat tudatában fogja alakítani tevékenységét, hogy így is minél inkább nélkülözhetetlen részévé váljék Berlin kulturális életének felkeltve a német média érdeklődését

A *nyitott ház* koncepciója egyrészt abban az értelemben, hogy minden érdekességre nyitott, nyitva áll látogatói előtt, valamint az, hogy megpróbál nem csupán a falai között, hanem már a falain kívül is jelen lenni Berlin életében – szintén olyan hozzáállás, ami a szokásos és szükséges mediális jelenlétet megelőzve kelti fel a figyelmet a ház tevékenységére.

A Collegium Hungaricum Berlin épületén, tevékenységén, médiabeli jelenléte mellett szükség van azonosítható, az Intézethez köthető arcra, arcokra. Németországban ismert magyar művészek, írók, színészek fogják képviselni arcvonásaikkal a házat. Megválasztásom esetén Berlinhez köthető, magyar házigazdát (házigazdákat) kérnék fel, aki a rendezvények során képviseli a ház arcát, képmása a ház homlokzatán is megjelenhet (pl. Marozsán Erika, Gryllus Dorka, Fischer Ádám stb.)

Fontosnak, elengedhetetlennek tartom a magyar médiával való jó viszonyt. Kapcsolatrendszerem, viszonylagos ismertségem is segíthetnek abban, hogy a Collegium gyakran szerepeljen a magyar elektronikus és írott sajtóban. Mindazonáltal a média jelenlét külön és átgondolt tervezést igényel. Ehelyt éppenhogy érinthetem. Megjegyzem ugyanakkor, hogy filmes tevékenységem során számos tapasztalatot szereztem a médiával való kapcsolattartás terén. Meggyőződésem, hogy megválasztásom esetén, megfelelő munkatársak segítségével, koncepciózus PR stratégiával jó eséllyel fogom tudni növelni a CHB jelenlétét a német írott és elektronikus sajtóban.

PR-elképzeléseim érzékeltetésére hadd említsem azt a meggyőződésemet, hogy a Collegium lényegi programjai mellett, amelyek alapvetően határozzák meg az Intézet arculatát, szükség van hangsúlyosan

nagy PR értékű akciókra. Ezeket magyar, német valamint más berlini művészek bevonásával, magas fokú, médiatudatos kreativitással, kis anyagi ráfordítással lehet megvalósítani (pl. zenei, színházi és képzőművészeti akciók a városban, a Ház környékén.)

Végül emlékeztetnék arra az alapvetésre, hogy minden egyes program, rendezvény, téma és akció PR-értékét elemezve lehet csak olyan produktumokkal előállni, amelyek valóban felkelthetik a szélesebb közönség és nemcsak a közvetlenül érdekeltek figyelmét.

A COLLEGIUM HUNGARICUM ÉPÜLETE

A NYITOTT HÁZ

Mielőtt rátérnék a Collegiumban rendezendő lehetséges művészeti megmozdulások jellegének érzékeltetésére, nem kerülhetem meg, hogy ne térjek vissza ismét a Collegium legalapvetőbb arculati eleméhez, magához a dorotheenstrassei épülethez, annak kiemelkedően kedvező belső és külső lehetőségeihez.

Az Intézet földszintjétől a harmadik emeletig található többfunkciós terek, előcsarnok, csarnokok, lépcsőházi terek, a 200 négyzetméteres kiállítóterem, a nagyterem, oktatótermek, könyvtár stb. mind-mind nagyszabású lehetőséget biztosít összefüggő vagy párhuzamosan futó rendezvényekhez. Az épület nagy kihívása minden bizonnyal, hogy ne maradjon tér, lehetőség kihasználatlanul, mindig történjen valami, és a ház valóban folyamatosan nyitva álljon minden érdeklődő előtt.

De ami ennél is vonzóbb, az a ház külső megjelenése, illetve az a térrendszer, ami körülveszi. Sikeres pályázatom esetén minden követ megmozgatok, hogy elnyerjük a város együttműködését ahhoz, hogy a Collegium kedvező feltételek mellett használhassa a maga céljaira az

épülethez közvetlenül csatlakozó teret. Ez ugyanis az épület homlokzatával együtt, amely kitűnő kiállítási felületet biztosít, az egyik legvonzóbb lehetősége annak, hogy a kezdetekben felvázolt „nyílt város – nyitott ház” arculati alapvetését a szó szoros értelmében átültessük a gyakorlatba. Ez a tér ugyanis a ház részévé válva már akkor bevonhatja a közönséget a Collegium rendezvényeibe, amikor az még át sem lépte az intézmény küszöbét. Szabadtéri kiállítások, koncertek, sátoros ünnepek, kirakodóvásár, borkóstolók, gasztronómiai bemutatók, színházi előadások, táncművészeti produkciók, gyermekprogramok, vetítések stb. helyszínéként ez a tér, amely egyébként a Gorkij Színházzal közös, újabb perspektívákat nyit meg a színházi és filmes terek megfontolásában gyakorlott pályázóban, azaz bennem.

MŰVÉSZET ÉS IRODALOM

A Collegium Hungaricum az elmúlt évtizedekben kiemelkedőt teljesített a magyar művészetek, a film és a magyar irodalom németországi recepciójának elősegítésében. És éppen mert magam is művész vagyok, a művészet jó ismerőjeként csak vázlatosan említem meg ehelyt az egyes művészeti ágak bemutatásának, felvonultatásának egy-egy olyan aspektusát, amelyet sikeres pályázat esetén feltétlenül erősítenék, a prezentációk homlokterébe állítanék..

Az alapelv továbbra is a nyitottság. A művészeteket egymás felé átjárhatóvá kell tenni, az események egymás kölcsönhatásában, erősítésében teremtik meg azt a légkört, amelyben a látogatókból résztvevők, a prezentációból megismételhetetlen, egyszeri élmény lesz.

Képzőművészet

A képzőművészet berlini jelenléte az utóbbi néhány évben jelentős fejlődésen ment keresztül. A berlini galériák világa egyre gyakrabban fogad be

magyar alkotásokat. Ugyanakkor meggyőződésem, hogy a képzőművészet valódi kontextusba való helyezése, illetve megszokott összefüggéseiből, környezetéből való kiemelése fokozott érdeklődését válthatja ki a nézőközönségnek. Megfontolandó tehát mindig az a környezet, illetve a szélesebb rendezvény-kontextus, amelyben adott képzőművészeti alkotások bemutatásra kerülnek. Az alkotások lehetnek a ház homlokzatán, a téren, de lehetnek egészen más terekben a város adta számos lehetőséget kihasználva.

Fontosnak tartom, hogy a Collegium nyitott legyen a Berlinben alkotó német, kelet-európai és más nemzetbeli képzőművészek alkotásaira, és azoknak bemutatkozási terepet biztosítson.

A hazai kortárs képzőművészet bekapcsolása az európai képzőművészeti piacba egyik ambiciózus, de korántsem illuzórikus célja lehetne a Collegiumnak.

A Collegium szorgalmazza az élő képzőművészeti akciókat. Berlin különböző helyszínein képzőművészek kapcsolódnak alkotói folyamatokkal a város életének különböző aspektusaihoz. A több napos, nemzetközi akciót az elkészült művek kiállítása zárja a Collegiumban.

A Collegium a graffiti tárgykörében tart német-magyar összehasonlító kiállítást. Ehhez kapcsolódóan a zene és a képzőművészet viszonyát felvonultató, szombat esti alternatív koncert színhelye a Collegium épülete illetve lehetőség szerint a tér.

Iparművészet, design

Magyar divattervezők, designerek bemutatkozása. A kifutó a házból a térre fut. Ehhez kapcsolódó zenei és multimedialis események.

Multimedia, Performance

Multimédia tanszékek bemutatása. A CHB homlokzatának, az előtte elterülő térnek bevonása az eseményekbe. Kapcsolódó konferencia a magyar neoavantgárról, a magyarországi egykori „tilos művészetről” és az NDK kontesztáló művészetéről.

A multimédia megjelenése, miként minden más eseményé, a bővítendő és teljesen korszerűsítendő intézeti honlapon.

Irodalom

Köztudott, hogy az utóbbi időkben a magyar irodalom számos utat talált és aknázott ki németországi, berlini jelenlétéhez. A magyar irodalom, úgy tűnik, sikeresen reflektálja azokat a társadalmi, személyes, közösségi kérdéseket, amelyek az elmúlt század második feléből átvezettek bennünket az új évezredbe. Ugyanakkor továbbra is igaz: „A magyar írók útja a világirodalomba Berlingen keresztül vezet”. Ennek az igazságnak az értelmében a Collegium feladata, hogy lehetőségei szerint segítse a magyar írók újabb generációjának Berlinben való boldogulását, és hogy az irodalom fordításán keresztül lehetővé tegye a magyar irodalom német nyelven való megszólalását. A magyar, német és harmadik országbeli irodalmi estek, konferenciák túl (*a németiség recepciója a magyar irodalomban*), valamint a társművészetekkel való közös akciók mellett (pl. versek, szövegek a berlini fákön, falakon és hasonlók) kreatív írásgyakorlatok, szépirodalmi bevezetések, zene- és szövegdialogusok lehetnek például irodalmi események homlokterében.

Mindemellett a fordítói szemináriumok lehetőséget teremtenek új fordítók képzésére. Az ösztöndíjas rendszer ezt a lehetőséget mindenképpen

reálissá teszi. A Collegium egy ilyen szeminárium vezetésével Theresia Morat bízna meg a legszívesebben, meghívott előadóként pedig örömmel üdvözlőné Tandori Dezsőt, akit jómagam a német nyelvű irodalom legkiemelkedőbb átültetőjének tartok, valamint Dalos Györgyöt, Esterházy Pétert és persze másokat, akiknek irodalmi munkássága gyakorlatilag elválaszthatatlan a német nyelvtől illetve a német percepciótól. E szeminárium mindenképpen megkísérelné a szoros együttműködés kialakítását a Literarisches Colloquium Berlinnel.

Magyar Fotóművészet

A Mai Manó intézményével és más fotómúzeumokkal együttműködve tudatosítani kell a berliniekben a magyar fotóművészet örökbecsű alkotóit (Brassai, Moholy-Nagy, Munkácsi Márton, Capa, Kertész). A rendezvényeket társművészként fotósok örökítik meg és állítják ki az elkészült képeket.

Példa: Mobiltelefonnal készített utcai portrék készítésére kiírt pályázattal vonnánk be a berlinieket a Collegium életébe.

Film

A magyar film jelenléte szinte csak az Intézeten keresztül biztosított Németországban. A mostani új épület moziterme rendszeres vetítésekkel állandó programként bekerülhet a berlini műsorfüzetekbe. A Magyar Filmtudományi Intézettel együttműködve ugyanakkor nemcsak egyszerűen magyar filmeket vetíthetnénk, hanem tematikus műsorokban például a volt NDK és a magyar közönség által egyaránt ismert, de rég nem látott kelet-európai, szovjet filmeket (pl. *Az elsüllyedt birodalom kincsei* sorozat), vagy más tematikus összeállítást, mint például egy „Lia de Puti” elnevezésű sorozatot, amely a magyar és a német film kapcsolatát taglalja a 30-as évekből.

A film természetesen nem csupán termék, hanem egy igen összetett gyártási folyamat, ezt e sorok jól tudja. Ezért a Collegiumot sikeres pályázatom esetén arra is használnám, hogy a magyar-német filmszakmai kapcsolatoknak segítsünk. Alapítványi cserék, a magyarországi stúdiók berlini propagálása, forgatókönyv-fordítások, és ami mindenek felett fontos: a Berlinale ideje alatt a magyar filmhét filmjeinek vetítésével a Collegium saját jogán kapcsolódjon be Európa második legnagyobb filmes mustrájának eseménysorozatába.

Zene

A magyar zenei élet berlini jelenléte egyik kulcskérdése a magyar kultúrának. Ugyanakkor a Collegiumnak számos olyan programja akad, amelynek kísérő, kiegészítő vagy akár kontrasztot képző eseménye lehet a zene. Kétségteljes és egyértelmű a magyar zenei jelenlét a világban, előadóművészek serege bizonyítja ezt.

Másik bevált exportcikkünk a kodályi zenepedagógia, amit Japánban pl. lassan már jobban ismernek, mint idehaza. Véleményem szerint a Collegium számára a zenével kapcsolatos egyik legérdekesebb feladat a magyarországi könnyűzene számára utat törni Berlinben. A ház adottságai jók, a koncertek, dj-partyk látogatói fiatalok, akik elviszik a ház hírére a városba. Ennél jobb PR-eszköz nem áll rendelkezésére a Collegiumnak. A különböző zenei műfajok akár fesztiválban is keveredhetnek a társintézetek (románok, bulgárok, szerbek), és honfitársaink a magyar romák zenéivel. A Collegium zenével kapcsolatos stratégiájának része a Berlinben, Németországban élő, dolgozó magyar zenészekkel való kapcsolattartás (pl. Fischer Ádám), az ő igényeiknek, együttműködési lehetőségeiknek, a német-magyar zenei életre vonatkozó javaslataiknak felmérése.

Színház-, mozgás- és táncművészet

E művészeti ágaknak lassan bejáratot újítunk van Berlinben, jóllehet a magyar, illetve magyar vonatkozású tánc- és mozgásművészet olyan látványosan fejlődött az elmúlt évtizedben, hogy érdemes külön felhívni a berliniek figyelmét Bozsik Yvette, Joseph Nadj-ra és társaikra. Ami pedig a színházati illeti: igazgatóvá való kinevezésem esetén első feladataim közé sorolnám a szomszédos Gorkij Színházzal való, kölcsönös előnyökön alapuló együttműködés kialakítását, valamint a POSZT fesztivállal való partneri viszony létrehozását.

ZÁRSZÓ

Végezetül jelzem, hogy mint a Berliini Collegium Hungaricum igazgatói posztjára pályázónak tudomásom van arról, hogy e felelősségteljes pozíció egyben diplomáciai kötelezettséget is ró betöltőjére. Megválasztásom esetén szorosán együttműködök a követséggel a kultúrával kapcsolatos kérdésekben való álláspontok kialakításában, és mielőbb felveszem a kapcsolatot a németországi tiszteletbeli konzulátusok tisztségviselőivel.

Összefoglalva: egy olyan Berliini Collegium Hungaricum működését képzelem, amely még árnyaltabban és sokszínűbben jeleníti meg a magyar kultúrát, része Berlin mindennapi kulturális életének, visszaszerzi rég feladott tudományos dinamikáját, és a németországi kultúrába való kapcsolódáson keresztül ösztöndíjasait felkészíti a világesemények áramában való részvételre, hogy így biztosítsák a jövőben Magyarország európai és tágabb kulturális jelenlétét és hozzájárulását.

Budapest, 2007. június 26.

JELENLEGI MUNKÁK, PROJEKTEK

Film- és színházrendezőként, színészként, előadóként, költőként, forgatókönyvíróként, oktatóként, a filmes élet szervezésében való részvételeim során, más kreatív tevékenységeim, valamint a rendezvényszervezés, a reklám- illetve kommunikációs tervek kidolgozásánál, úgynevezett szabad szellemi foglalkozásuként szakmai és alkotói életem alapvető és szükségszerű velejárója, hogy több, egymással gyakran párhuzamosan futó, különböző készségi fokú saját vagy/és másokkal közös kezdeményezésű projektekben veszek részt.

E projektek egy része hosszú, akár több éves tartamú is lehet, más részük belátható, néhány hónapos munkát igényel. Előfordul gyakran az is, hogy néhány hetes, rövid időtartamú munkán dolgozom.

Munkáim jelentős részét a Mutabor Art Bt-n keresztül végzem, amelynek ügyvezetője vagyok.

Az alábbiakban ismertetem néhány, jelenleg futó, súlypontos munkámat:

- 2006 szeptembere óta vagyok vezető oktatója a Central European University Üzleti Karán tartott „A forgatókönyv írás művészete” című kurzusnak. A kurzus 2007 szeptemberétől bővítve újraindul felügyeletem alatt további oktatók bevonásával.
- Az Inforg Stúdió produceri iroda felkért egy, október-novemberben tartandó, fiatalok képzését célzó filmes kurzusban való tanári részvételre.
- 2006 novemberében az Eurofilm Stúdió produkciójában futó „Mutabor” című nagyjátékfilm-tervem a Tallinni produkciós vásár „legjobb terv” díját nyerte el. Azóta a terv maga mellett tudhatja német, osztrák, luxemburgi producerek és a Hamburgi Filmes Ház támogatását. A forgatókönyv második változata jelenleg gyártási pályázaton a Mozgókép Közalapítvány döntésére vár.
- A német Intuit produkció megbízásból forgatókönyv vázlatot (treatment) írok „Egy gyermekkor Európában” címmel. A treatment a Közép-német Filmalagnál pályázik további forgatókönyvírói támogatásra.

- Bereményi Gézával közösen egy reneszánsz tematikájú történelmi kalandjátékfilm forgatókönyv-vázlatán dolgozom magyar produkciós csoport megbízásából.
- Ferenczi Gáborral közösen „A barátkozás lehetőségei” című 50 perces tévéfilm nagyjátékfilmmé való bővítésére kaptunk megbízást a Hunnia, Inforg, Filmteam stúdióktól.
- Dokumentumfilmet fejezek be Halász Péterről
- Az általunk létrehozott Szív Cirkusz Varieté bemutatójának felújításán dolgozom Kari Györgyivel az A38 megbízásából
- Új Szív Cirkusz produkcióra kaptam felkérést az Őszi Fesztivál alkalmából.
- Szervezem Bob Wilson színházművésznak a „Quartett” című Heiner Müller darab budapesti bemutatóját Isabelle Huppert-rel a főszerepben.
- Az őszi évadra a Katona József Színház Kamra színpada felkért Fénykútya és vonat című estem megismétlésére.

Az Osiris Kiadó az év végén „Átmeneti Ember” címmel próza kötetem kiadását tervezi.

Can Togay János (életrajz)

1955-ben születtem Budapesten török szülőktől. Magyar állampolgár vagyok. Általános iskolai és gimnáziumi tanulmányaimat Lipcsében, illetve Budapesten végeztem.

1969-től az együttes 1976-ban történő kivándorlásáig tagja voltam Halász Péter színházi csoportjának.

'73-ban felvettek a Színház- és Filmművészeti Főiskola színész szakára, és egyben az ELTE Bölcsészettudományi Karának német-angol nyelv és irodalom szakára. Ez utóbbi választottam. ('73-'78)

1973 óta dolgozom filmszínészként.

1978 óta publikálok.

1978-80: a párizsi Sorbonne Nouvelle egyetemén német nyelvészeti posztgraduális képzésen vettem részt. (Doctorat du 3eme cycle)

1980-84: a budapesti Színház- és Filmművészeti Főiskola filmrendezői szakán Fábri Zoltán tanítványa voltam.

1985-87: rendezőasszisztens, segédrendezőként dolgoztam.

1989-90-ben a Fialat Filmrendezők Szövetsége képviselőjeként részt vettem a filmszakma és a finanszírozás demokratizálása és alapítványi alapokra való átszervezésében.

1990 óta rendezek, írok nagyjátékfilmeket.

1990 óta különböző projektekből (reklám-, marketing-kampányok, vizuális események) kreatív tanácsadó, író, rendező vagyok.

1994 óta forgatókönyvírói- és színészvezetés workshopokat tartok a Tamperei Egyetem Vizuális szakán

2006-tól a CEU forgatókönyvírói kurzusának vezető tanára vagyok.

2000-ben Balázs Béla-díjat kaptam.

Feleségem Szalai-Togay Zsuzsanna, három gyermekünk van.

Nyelvek

Magyar, német, angol, francia, török

Képzetség

1978 ELTE BTK német-angol szakos bölcsészeti előadó

1980 Sorbonne Nouvelle (Paris III) francia-német összehasonlító nyelvészet, Diplome d'Études Approfondies (D.E.A.) – az posztgraduális fokozat

1984 Színház és Filmművészeti Főiskola, filmrendező

1976 óta jogosítványom van, folyamatosan vezetek

1990 óta használok számítógépet, Word, Excell, Final Draft ismeretek

Szervezetek

1985-89: Balázs Béla Stúdió vezetőségi tag

1988 Mozgóképek Demokratikus Szakszervezet alapító, vezetőségi tag

1989 Fialat Filmrendezők Szövetsége alapító

2003 FilmHarmonikusok filmkészítői csoport alapító, vezető

Menedzseri, vezetői gyakorlat

Egy film elkészítése hosszú, sok ember erőfeszítését igénylő munka. A projektek kidolgozásától kezdve, a producerekkel, finanszírozó szervekkel való tárgyaláson át, az anyagi háttér megteremtésén keresztül a munkatársak megválasztásáig számtalan menedzseri kvalitást követel meg a film rendezőjétől. Az olykor több százmillió forintos vállalkozás egyik, a producer mellett legfontosabb vezetőjéről, a filmelőkészítés, -forgatás, -utómunka és promóció olykor több éves munkájában mindenütt jelenlévő fő irányítójáról elmondható, hogy több beosztott és munkatárs irányítójaként hosszútávú projektek pénzügyileg is számon kérhető menedzsere. Vezetői, menedzseri gyakorlatomnak, Balázs Béla Stúdió vezetőségi munkáján túl, különböző filmes szervezetekben való részvételem, színházi- és rendezvényprojektek létrehozás mellett legfőképpen a saját filmjeim létrehozásában vállalt szerepemet tartom.

Bibliográfia, Publikációk

1977 „Olálá” zenés színjáték. Társszerzők: Cseh Tamás, Bereményi Géza

1978 „Zu einigen sprachbezogenen Aspekten der Philosophie Martin Hedeggers in Sein und Zeit”, diplomamunka

1980 „Heiddegger und die Grammatik” DEA-esszé.

1978-80 versek (régis Mozgó Világ)

1994 óta versek, cikkek, tanulmányok, forgatókönyvek, interjúk, (2000, Mozgóképek, Heti Válasz, ÉS, Filmkultúra, Népszabadság, Magyar Nemzet, Magyar Narancs, Új Magyarország, Litera.hu, Magyar film.hu)

2002 A Hídember. Könyv a filmhez. Társszerző: Bereményi Géza.

2004 Fénykutya és Vonat. Versek 1974-2004. Aranykor

2007 Átmeneti Ember és más prózák. Osiris (előkészületben)

Önálló estek

2000 Felépíték egy embert, zene: Másik János. Trafó

2007 New York, Solymár, Brüsszel, Budapest - Burbank kalandjai.

Másik Jánossal. Millenáris. Katona József Színház

2007 Fénykutya és Vonat. Katona József Színház. Sufni

Színpadi rendezések

2006 HalászHajó. A38-as hajó.

2006-2007 Szív Cirkusz Varieté. A38-as hajó.

Egyéb

2004 Cipők a Duna-parton, holocaust-emlékmű. Társalkotó: Pauer Gyula.

Reklámok, rendezvények, kampányok

1984 „Aranykakaó” reklámfilm – a Kereskedelmi Kamara díja

1987 reklámszpotok

1990 az SZDSZ filmes kampányának munkatársa

1992-től több reklámfilm, reklámakció, (forgatókönyv, kreatív, névadó), többek között: MEHIB, MOL, Henkel, Balaton,

1994 Kampányterv-készítés MEHIB, MOL

1996 MOL szponzorációs stratégia

1995-től a Deep-Art de Boil rendezvényszervező több munkájában közreműködés (kreatív, forgatókönyv, rendezés) többek között Story, Rolling Rock, Adoris, Amstel beindító rendezvények

Filmográfia

Rendező-asszisztensként

- 1984 Csak egy mozi – nagyjátékfilm, rendező: Sándor Pál
1986 Miss Arizona – nagyjátékfilm, rendező: Sándor Pál
1986 Osseg oder die Wahrheit... - nagyjátékfilm, rendező: Thees Klahn

Író-rendezőként

- 1981 Grand Hotel a Szakadékhoz - rövid dokumentumfilm
Torino, Fiatal Filmek Fesztiválja 1981
1982 Tangó – A változások kora – rövid játékfilm
1983 Ember az égből – közép-hosszúságú játékfilm
München, Filmfőiskolák Fesztiválja, Special Mention
1984 Az ördög napja – közép-hosszúságú játékfilm
München, Filmfőiskolák Fesztiválja, Legjobb Főiskolás Program díja, Special
Mention
1985 Volga – rövid dokumentumfilm Ferenczi Gáborral
Canada, Infermental
1991 A nyaraló – nagyjátékfilm,
Budapesti Filmszemle '91, Cannes, Hivatalos Program, Un Certain Regard '92
1999 Egy tél az Isten háta mögött, nagyjátékfilm
Manuscrit de Vercorin forgatókönyv díja 95, Budapesti Filmszemle 1999,
Legjobb színészi alakítás díja (Eperjes Károly), Gent '99, Strassbourg '99, Mar
del Plata '99 nemzetközi verseny, Isztambul 2000 nemzetközi verseny,
München 2000, Cottbus 2000 nemzetközi verseny, Szocsi 2000 nemzetközi
verseny - A zsűri különdíja, Zlin 2001, Sarajevo 2002, Bradford 2003
2004 A megfigyelt színház, dokumentumfilm Ferenczi Gáborral (gyártásban)
2006 Mutabor, nagyjátékfilm (előkészületben)
Legjobb pitch díja, Tallinn 2006
2006 Egy gyermekkor Európában, nagyjátékfilm (fejlesztés alatt)

Forgatókönyv-íróként

- 1993 A sziget – rövid, finn, dramaturg, (film elkészült)
- 1996 Napfogyatkozás 2000, nagyjátékfilm fgkv.,
a Sundance Intézet meghívott pályaműve
- 1997 Glamour, nagyjátékfilm, dramaturg, (film elkészült)
Budapesti Filmszemle Fődíj 98, Troiai Film Fesztivál Zsúri különdíja 99
- 2000 A Hídember, nagyjátékfilm, Bereményi Gézával, (film elkészült)
Houston 01 Remi-díj Legjobb történelmi film,
- 2001 A szent bolond, nagyjátékfilm, Gödrös Frigyessel
- 2002 Szerelemtől sújtva, nagyjátékfilm, Sas Tamással, (film elkészült)
- 2003 A Higiénikus Ember, nagyjátékfilm
- 2003 Lola, zenés nagyjátékfilm Bereményi Géza musicaljéből (írás alatt)
- 2004 Durchbruch, nagyjátékfilm a Bayor Filmalaphoz (írás alatt)
- 2004 Történetek az Elvesztett Birodalomból, tv-film, Ajtony Árpád írásaiból. (film elkészült)
- 2005 A barátkozás lehetőségei, tévéfilm, Bodor Ádám novellái nyomán Ferenczi Gáborral (film elkészült)

Filmszínészként (válogatás)

- 1973 Petőfi '73, nagyjátékfilm, főszerep, rendezte: Kardos Ferenc
- 1986 Erőltetett menet, amerikai-magyar nagyjátékfilm, epizód, rendezte: Nick Rice
- 1989 Eszterkönyv, nagyjátékfilm, epizód, rendezte: Deák Kriszta
- 1990 Malina, német-osztrák-francia nagyjátékfilm, főszerep, rendező Werner Schröter,
Deutscher Filmpreis - legjobb film
- 1991 Zsötem, nagyjátékfilm, epizód, rendező: Salamon András
- 1992 Blue Exile, német-török-görög nagyjátékfilm, főszerep, rendező: Erden Kiral,
legjobb férfialakítás díja Isztambuli Filmfesztivál '92, a török filmes újságírók
legjobb férfi alakítás díja '92
- 1994 Őszi történet, török nagyjátékfilm, rendező: Yavuz Özkan,

legjobb férfialakítás díja - Alexandriai Filmfesztivál '94, A Török Filmszínész

Szövetség díja: Az év filmszínésze '94

1995 Franciska vasárnapjai, nagyjátékfilm, epizód, rendezte: Simó Sándor

2000 Hídember, nagyjátékfilm, epizód, rendezte: Bereményi Géza

2002 Sniper 2, USA nagyjátékfilm, epizód, rendezte: Craig R. Baxley

2006 Happy New Year, angol-török, epizód, rendezte: Berkun Oya

Can Togay János
(részletes önéletrajz)

Magyar állampolgár vagyok.

Szüleim török polgári családokból származnak. Az 1940-es évek végétől Párizsban és Isztambulban folytattak jogi egyetemi tanulmányokat. Ez idő tájt kerültek kapcsolatba a korabeli török baloldali diákmozgalommal is.

Egy letartóztatási hullám és a börtönbüntetés elől menekülve 1950-ben végleg elhagyták Törökországot. Párizsban és Lausanne-ban folytatták tanulmányaikat.

1952-ben Budapestre érkeztek, hogy részt vegyenek a Magyar Rádió Török Szekciójának munkájában.

1955. augusztus 27-én születtem Budapesten.

1961-től a Bajza utcai Ének- Zenei Általános Iskolába jártam hegedűszakra.

1963-ban szüleim pártjuk megbízásából az NDK-ba költöztek. 8 éves kisdíakként gyorsan elsajátítottam a német nyelvet.

'67-ben versmondóként a Német Nyelv Ünnepe (Fest der Deutschen Sprache) országos döntőse voltam.

Az NDK-ban eltöltött hat év alatt a háttérbe szoruló török, a megélt magyar identitásom mellé észrevétlenül társult a német önazonosság is.

1969-ben visszaköltöztünk Budapestre; a budapesti Madách Imre Gimnázium angol szakos diákjaként megkezdtem gimnáziumi tanulmányaimat. Még abban az évben kapcsolatba kerültem a saját színházat toborzó Halász Péterrel.

'69 októberétől, a színház alapításától kezdve tagja lettem a Kassák Ház Stúdiónak, melynek tagja maradtam egészen a csoport 1976-os Magyarországról való kiutasításáig.

'72-ben főszerepet játszottam Kardos Ferenc Petőfi'73 című filmjében. (Kossuth)

1973-ban sikeres felvételi vizsgát tettem a Színház- és Filmművészeti Főiskola színész szakára. Ugyanebben az évben felvettek az ELTE Bölcsészettudományi Kara német-angol szakára is. Úgy döntöttem, ez utóbbin folytatom tanulmányaimat.

'78-ban megjelentek első verseim a Mozgó Világ című folyóiratban.

Ugyanebben az évben államvizsgáztam kitűnőre német-angol szakos bölcsészeti előadóként. Diplomamunkámat „Zu einigen sprachlichen Aspekten der Terminologie in Martin Heideggers Sein und Zeit” (Nyelvi aspektusok Martin

Heidegger *Lét és Idő* című munkájának terminológiájában) címmel Juhász János professzornál védtem meg.

Professzorom ajánlásával 1978-tól a párizsi Sorbonne Nouvelle egyetemén posztgraduális képzésen vettem részt. Jean-Marie Zemb és Jean Janitza vezetésével 1980-ban sikeres doktori részvizsgát (D.E.A) tettem német és francia összehasonlító nyelvészetből, valamint Heidegger munkásságához kapcsolódó nyelvfilozófiai, nyelvészeti tárgykörből.

P.H.D (Doctorat d'Etat) aspirantúrámat megszakítva hazajöttem Budapestre, hogy felvételizsek a Színház- és Filmművészeti Főiskola filmrendező szakára, ahol felvételt nyertem Fábri Zoltán osztályába.

'84-ben diplomáztam „Az Ördög Napja” című filmmel, amely a müncheni főiskolás fesztivál legjobb főiskolai programja díját nyerte el.

Ezt követően a MAFILM állományába kerültem. Itt Sándor Pál filmjeiben dolgoztam rendezőasszisztensként, illetve dialógusíróként és segédrendezőként. Emellett sokat dolgoztam tolmácsként, fordítóként is.

1985-től '89-ig a Balázs Béla Stúdió vezetőségének tagja voltam, filmek fejlesztése mellett 1989-ben társaimmal megalapítottuk a Fiatal Filmesek Szövetségét, amely komoly részt vállalt a filmfinanszírozás alapítványi alapokra való átszervezésében.

1988-90-ben alapító- és vezetőségi tagja lettem a Mozgóképek Demokratikus Szakszervezetnek.

'89-ben line-producercént dokumentumfilmben dolgoztam a Helsinkai Svédnyelvű Televízióknak a magyarországi változásokról.

1990-ben főszerepet játszottam Werner Schröter Ingeborg Bachmann regénye alapján készített játékfilmjében Isabelle Huppert-rel és Matthieu Carrierrel közösen. A film a német filmdíj (Deutscher Filmpreis) kitüntetettje volt 1990-ben.

A film a német és francia nyelven írt versemmel indít.

1990-91-ben „Nyaraló” címmel elkészítettem első nagyjátékfilmemet, amely meghívást kapott az 1992 Cannes-i Filmfesztivál hivatalos műsorába, az „Un Certain Regard” szekcióba.

'91-ben családommal négy évre kiköltöztem Finnországba.

'92-ben német-török produkcióban a Kék Száműzetés című film főszerepét játszottam Hanna Schygullával. Ezért és néhány következő filmért színészi díjakat kaptam.

Ezután teljes kampánytervek készítésében vettem részt, közülük említésre méltó a MEHIB-bank kampánya, valamint a MOL több évre szóló kampánytervezete. Számos ma is használatos termék nevét illetve szlogent én alkottam meg. Mindemellett cikkeket írtam filmes folyóiratokba.

'95-ben az Egy Tél az Isten Háta Mögött című filmtervem elnyerte az Európa Tanács Manuscrit de Vercorin díját.

Eközben reklámfilmek, rendezvények kreatívjaként, rendezőjeként dolgoztam. Számos nagyszabású beindító rendezvény forgatókönyvét, rendezési munkáit végeztem és végzem azóta is. Ilyenek a Story Magazin, a Rolling Rock sör, az Adoris és hasonló termékek lancírozási eseményei.

'96-ban „Napfogyatkozás 2000” című forgatókönyvemet beválasztották a Robert Redford féle Sundance Intézet kelet-európai workshopjára.

Ugyanebben az évben Gödrös Frigyes társírójaként elkészítettük a Glamour című film forgatókönyvét, mely film az 1999-es Játékfilm Szemle megosztott fődíját nyerte el.

'97-99-ben magyar-francia-belga koprodukcióban, nemzetközi szereposztással elkészült az Egy Tél az Isten Háta Mögött című filmem. A film számos külföldi filmfesztiválon szerepelt sikerrel, megkapta a 2000-es Szocsi fesztivál különdíját, bemutatták a Belga Televízió, a Francia TV1, Canal Plus, német és ausztrál tévécsatornák.

2000 januárjában Másik János közreműködésével „Felépítetek egy embert” címmel költői estet tartottam a Trafó kulturális központban.

2000-ben Bereményi Gézával közösen felkérést kaptunk a FilmArt produkciós irodától egy Széchenyi István életéről szóló játékfilm forgatókönyvének munkálataira. A Bereményi Géza rendezésében készült filmet 2002-ben mutatták be Hídember címmel.

2000-2001-ben több alkalommal többnapos forgatókönyv írói és rendezői workshopot tartottam a tamperei vizuális művészetek főiskoláján. Ebben az évben Balázs Béla-díjjal tüntettek ki.

2002-2003 években több alkalommal részt vettem az XXL film nemzetközi filmes érdekszövetség európai értekezletein az európai film brüsszeli érdekérvényesítésének tárgyában.

2003-ban Sas Tamás rendezővel közösen megírtuk a Szerelemtől sújtva forgatókönyvét, és még ugyanabban az évben Ajtony Árpád novelláiból a „Történetek az Elveszett Birodalomból” című tévéfilm forgatókönyvét.

2003-ban megalapítottam a FilmHarmonikusok filmalkotói műhelyét Bereményi Géza, Ferenczi Gábor, Forgács Péter, Gödrös Frigyes, Monory Mész András, Jancsó Zoltán és Xantus János részvételével.

2003-ban további két tévéfilmet írtam: Halász Péter színdarabjából az „Ő, aki a Sisakkészítő gyönyörű felesége volt” címmel, valamint Bodor Ádám novelláiból „A barátkozás lehetőségei” című, Ferenczi Gábor rendezésében idén sugárzásra került alkotást.

2004-ben az NKA támogatásával elkészült a „Higiénikus Ember” című forgatókönyvem, valamint az MMA előkészítési keretét elnyerte a Mutabor című forgatókönyv. Ugyanebben az évben a Filmjus Forgatókönyvterv pályázatán a győztes pályaművek közé került az „Egy gyermekkor Európában” című forgatókönyv tervezetem.

2004 tavaszán az emlékmű konceptőreként Pauer Gyula szobrászművésszel közösen elkészítettük a Cipők a Duna-parton emlékhelyet.

2004 októberében az Aranykor Kiadó gondozásában Fénykutya és Vonat címmel megjelentek 1974-2004 között írt verseim.

2004-2005: további forgatókönyv írói munkák (3 forgatókönyv) mellett ezekben az években több külföldi fesztiválon vettem részt a nemzetközi filmes zsűrik munkájában. Kollégáim felkérésére rendezés, színészvezetés és írás órákat tartottam a Színház és Filmművészeti Egyetem dramaturg szakos hallgatóinak, valamint az ELTE kommunikációs szakos hallgatóinak.

2006 január-februárjában dokumentumfilmet forgattam Halász Péter utolsó napjairól. A film az idén készül el.

2006 szeptemberétől a CEU forgatókönyvíró kurzusának vagyok vezető tanára.

Mutabor című filmtervem sikerrel szerepelt az utrechti, majd a tallinni filmes vásáron. Ez utóbbin elnyerte a legjobb filmtervnek járó díjat. Német, osztrák és luxemburgi produceri érdeklődés mellett az Eurofilm Stúdió és az Inforg Stúdió készülnek közösen filmet készíteni a forgatókönyvből.

2006 decemberében Szív Cirkusz Varieté címmel Kari Györgyivel közösen az A38-as hajó felkérésére nagy sikerrel alternatív varietéműsort állítottunk színre többek között Bozsik Yvette, Zsidró Tamás, Másik János, Herczenik Anna, Xantus János, Keresztes Tamás, Rezes Judit és mások részvételével. A szív-cirkusz honlapja az én útmutatásom mellett készült el.

1999 óta tartok Másik Jánossal közös esteket. (Trafó, Millenáris, Katona József Színház...)

Egy gyermekkor Európában címmel forgatókönyvet írok a berlini Intuit produkciós cég megbízásából, valamint egy történelmi forgatókönyv treatmentjén dolgozom.

2007 végére az Osiris Kiadó *Átmeneti Ember és más Prózák* címmel prózakötetet tervez megjelentetni tőlem.

DIPLOMÁK (csatolva)

1978 - ELTE BTK német-angol irodalmi- és nyelvészeti előadó, diploma minősítése:
jeles

1980 – SORBONNE NOUVELLE, PARIS III – német-francia összehasonlító nyelvészeti, nyelvfilozófiai posztgraduális tanulmányokról szóló diploma. Tárgy: Martin Heidegger nyelvezete a nyelvtudomány aspektusából. Oktatók: Jean Janitza, Jean-Marie Zemb

1984 – Színház- és Filmművészeti Főiskola, film- és tv-rendező szak - film- és tv-rendező diploma

TÁMOGATÁSOK, AJÁNLÁSOK (másolatok)

TÁMOGATÓNYILATKOZAT

Elolvasva Can Togay János pályázati anyagát a Berliini Collegium Hungaricum igazgatói pozíciójára, támogatom esetleges kinevezését - fölkészültsége, múltja, múltbeli kulturális szervezői és alkotótevékenysége, a tudományhoz, a kultúrához, a művészethez való hozzáállása alapján. Sajátos „multikulturális” egyénisége különleges arcot adhatna a megújuló berlini Intézetnek.

Munkáim során számos szállal kötődöm a németországi operákhoz is. Szeretném, ha a Magyar Állami Operaház is együttműködne a németországi operákkal. Can Togay János pályázata meggyőzött arról, hogy kinevezése esetén a két ország kulturális kapcsolataiban, azok megerősítésében segítségünkre lehet.

Jelenlegi külföldi elfoglaltságom miatt a levelet csak internetes úton tudom eljuttatni, kérem megértésüket.

Fischer Ádám
főzeneigazgató
Magyar Állami Operaház

Hiller István miniszter úrnak,
Hegymagas, 2007-06-29

Kedves István (kézzel beszúrva)

Togay Can ajánlása a berlini Collegium Hungaricum vezetésére

Több okból tartom alkalmasnak Togay Cant Dalos György és Masát András szerepének átvételére.

Kezdeményező, aktív, szervezni tudó, sokoldalúan tehetséges ember, aki rendelkezik a CH sikeres működtetéséhez szükséges ismeretekkel, koncepcióval és személyi adottságokkal..

Mint török származású magyar állampolgár, akinek magyar és német akadémiai képzettsége, továbbá angol franci és török nyelvtudása éppen Berlinben kitűnően lenne hasznosítható.

Filmrendezőként meg kellett tanulnia a szervezést, nagyobb létszámú munkatársi közösség irányítását, nem lenne tehát csetlő botló szobatudós egy dinamikus karaktert igénylő pozícióban.

Kedves és szívélyes ember, tud bánni környezetével, jó házigazda lehetne egy érdekes házban.

Otthon van a fiatalabb modern magyar művészeti életben, annak meghatározó alakjai személyes ismerősei.

Becsüli és szereti a német kulturális környezetet, amelyben a Collegiumnak hatnia kell.

Elegáns, feztelen és megnyerő kultúrdiplomata lenne, nyitott és kreatív kapcsolatépítő.

Igen fontos, hogy sajátként beszéljen Berlin két legnagyobb etnikai közösségének a nyelvét.

Egy kultúrintézet-igazgatónak ötletes és magával ragadó show-mannek kell lennie., van komoly esély rá, hogy Togay az lenne.

Ahogy Orsós László Jakab New Yorkban sok más kultúra képviselőivel figyelem felkeltő munkakapcsolatokat tudott kiépíteni, Togay is otthonosan tudna mozogni a globális kultúrvilágnak ebben a pezsgő európai metropolisában.

Noha Budapesten született és magyar az anyanyelve, szemlélő és tanulmányozó viszonyt tudott a magyar kultúrával kialakítani, és az adott feladathoz képest

szerencsésen párosítja az egyszerre belül álló és kívül álló értelmiségi nézőpontját.

Amennyire Berlint ismerem, Togay Can érdekes színfoltja lenne a kulturális színtérnek, beszélne róla és a Collegiumról, meg tudná kedveltetni magát.

A döntésre illetékeseknek jobb tanácsot nem tudnék adni, minthogy beszélgessenek vele mintegy „fejkopogtatásképpen”, ahogy ez a régi Eötvös Kollégiumban szokás volt.

Illő tisztelettel

Konrád György (kézzel)

AJÁNLÁS

Eolvastam Can Togay János pályázati anyagát, amelyet a Collegium Hungaricum Berlin igazgatói állásának elnyeréséhez készített és azt kiválónak tartom. A jelöltet évek óta ismerve, munkásságát, alkotói magatartását, munkatársaival kialakított viszonyát figyelemmel kísérve meggyőződésem, hogy stratégiai tervében lefektetett elképzeléseit teljes körűen meg tudja valósítani. Kinevezése esetén megadok minden tőlem telhető segítséget, hogy munkájában segítsem.

Budapest, 2007 június 25.

Bodor Ádám
író

MEGJEGYZÉSEK, KIEGÉSZÍTÉSEK

- Hivatalos nevem TOGAY Nezsát Can, Filmjeimben azonban Can Togay János név alatt is szerepelek. Jelen pályázat és a betöltendő pozíció jellege indokolja, hogy nevem e változatával pályázzam meg és töltssem be kiválasztásom esetén a CHB igazgatói állását.